

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

416. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐԸ ԵՒ ՔԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ
ԿՐԻԱՄՆ ՕՐՀՆԵԼ ՄԻՒՌՈՒՆԸ. — Միւռնոնին
պատկանող վարդապետական խնդրոց մէջ
այս ևս կայ թէ քահանաներն ալ կրնա՞ն
օրհնել զայն, այսինքն պատրաստել Դրոշ-
մին նիւթը: Այս հարցը աւելի արեւմտեայց
մէջ է որ յուշուած է սակայն: Խնդիրը
յարուցանողները տեսական պատճառաբա-
նութեամբ կ'ըսեն, թէ նիւթին պատրաս-
տութիւնը իւրհարգելի մատակարարու-
թեանէն աւելի բարձր գործ մը չէ և եթէ
օրէն է որ քահանաները Դրոշմին իւր-
հուրդը տան, կրնան ուրիշ Դրոշմին
նիւթն ալ օրհնել և պատրաստել: Այս
սկզբունքով է որ Հռոմէական Եկեղեցւոյ
պետը օրինաւոր կը համարի իր գերագոյն
իշխանութեամբը երբեմն հրաման տալ
քահանայից, ասիպողական պարագայից
մէջ Միւռնոն օրհնել: Բայց այսպէս ար-
տօնութիւն մը երբեք լսուած իսկ չէ
Յունաց մէջ: Իսկ մեր մէջ Սիոն հայրա-
պետին օրով Պարտաւի մէջ գումարուած

ժողովին կանոնը կը հրամայէ որ ճեպիս-
կապոսունք մի իշխեսցեն Միւռնոն օրհնել
և կամ յաւելուած առնել և տալ քահա-
նայից, այլ ամ յամէ ի հայրապետանոցէն
առցեն, (ես կանոնական հրամանի սուրբ
հարցն» (Ե. Կանոն), ալ աւելի արգելուած
պէտք է նկատուի քահանայից: Իսկ նիւ-
թին պատրաստութեան և աւելութեան
բաղդատութենէն կազմուած պատճառա-
բանութիւնը անտեղի է, որովհետեւ, ընդ-
հակառակն, կրնանք ըսել թէ նուիրա-
գործութիւն մը կատարելը նուիրագործ-
եալը բաշխելէն կամ վայելելէն առաւել է:

417. ՄԵՐ ՄԵՋ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐԸ ԵՐԲԵՔ
ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ՉԻՆ ՈՒՆԵՑԱԾ ՄԻՒՌՈՒՆ
ՕՐՀՆԵԼՈՒ. — Կ'երևի թէ ամ ըստ ամէ
Միւռնոն պատրաստելու սովորութիւնը մեր
մէջ հին ատեն ալ եղած է, որովհետեւ
Սիոնի կանոնը, որ վերեւ յառաջ բե-
րինք, կ'ըսէ. «այլ ամ յամէ ի հայրա-
պետանոցէն առցեն ըստ կանոնի սրբոց
հարցն»: Իսկ Օձնեցիին կանոնով աւելի
առաջ ըսուած էր. «Պարտ և արժան է
զսուրբ Միւռնոն, այսինքն զիւրն անու-
շահատութեան հայրապետին օրհնել և
իւրաքանչիւր եպիսկոպոսացն մի ան-
գամ ի Զատիկի Հինգշաբթի օր, որպէս
հրամայեալն է . . . և մի ինքեամբ յան-

Այս բոլորը գիտէինք, սակայն չէինք կրնար գիտնալ, բայց մանաւանդ
երեւակայել այն՝ ինչ որ քանի մը շաբաթներ առաջ, ռումբի մը նման պայթե-
ցաւ Լոնտոնի մէջ, անգամ մը ևս արիւնելով Հայ սիրտերը և անորակելի դայ-
թալղուութիւն պատճառելով օտար մամուլին, որ մոռցուած Հայ ժողովուրդի
արուեստի սիրագործ նշխարներուն վրայ կը հիւանար, իր հոգիին մէջ անգոնելով
անոնք՝ որոնք հասարակ վաճառքի նիւթ ըրած էին աննիւթական սոյդ գանձերը:
Ըսած էինք այլուր, թէ մենք մեռելները անգամ մը ևս մեռցնելու ք-
րարքին մէջ չէինք ուզեր ըլլալ: Սակայն ինչպէս կը թուի, բարոյականի այս
գիակաները կը հաւատան թէ Սուրբ Երկրի մէջ կարելի է միշտ յարութիւն առ-
նել, հակառակ իրենց բարոյական մահերուն:

Հայ ժողովուրդին կը թողունք այս ոճրագործ արարքին հեղինակները
դատելու և դատապարտելու գործը, միացնելով իր ձայնը Յորդանանի արդա-
րադատ մարմիններու վճիռին, որ վճիռ խօսքն է արդարութեան և ճշմարտու-
թեան, շամբրելու և անարգութեան սիւնին զամելու ոճրագործ գողերը:

Առ այժմ այսքան միայն:

դըգնեցի օրհնել քահանայն» (Կն. Օձն. Թ.). Ուրեմն Օձնեցիին կանոնները կ'ենթադրեն թէ իբրև ասանին եպիսկոպոսնե-րուն բոլորովին արգելուած էր դեռ Միւռոն օրհնել, Ու արդէն Ս. Սահակի կանոններուն մէջ ալ նոյն ակնարկութեան կը հանդիպինք. «Եւ յամենայն տեղեաց մերոյ իշխանութեան յամենայն ամի ըզսրոյ Զատիկ, զիւղ մկրտութեան հարկաւորութեամբ ընդցեն առ մեզ քահանայքն, և առտ ի մէնջ ընկալցին զօրհնութիւն իւղոյն և անձամբ մի օրհնեացեն ի տան իւրեանց, որպէս սովորեցան ոմանք ի ազիրտութենէ, վասնզի ոչ է իշխանութիւն այդ քահանայից, այլ եպիսկոպոսաց գործ է» (Կն. Ս Սահ. ԺԹ). Սահակի, Օձնեցիի և Սիրոնի կանոններուն յիշատակութենէն սա խնդիրը կը ծագի թէ մինչև ե՞րբ օրէն էր հայ եպիսկոպոսին Միւռոն օրհնել և ե՞րբ դադարեցաւ այդ իշխանութիւնը։ Եւ որովհետեւ Օձնեցիէն Սիրոն մոմանակը շատ կարճ է, պէտք է ըսել թէ կանոնախէն արդէն դադարած պէտք է լինի հայ եպիսկոպոսներուն Միւռոն օրհնելու սովորութիւնը և Օձնեցիին զայն յիշած է իբրեւ կանոններու կրկնութիւն մը միայն։

418. ՈՅ, ՉՕՐՀՆՈՒԱԾ ՁԵԹԸ. — Խնդիր եղած է թէ վաւերիկա՞ն է արդեօք փոխան Միւռոնի, պարզ ձէթով պաշտուած Դրոշմին Խորհուրդը։ Որովհետեւ Քրիստոս այս Խորհուրդը հաստատեց հասարակ գործածութեան մէջ եղած արտաքին նիւթով, ինչպէս որ մկրտութիւնը որեւէ ջրով, և հաղորդութիւնը որեւէ հացով և գինիով ու ոչ թէ կանխաւ նուիրագործուած նիւթով։ Բայց պէտք է մոռնալ թէ իւր Խորհուրդներուն վերաբերեալ խնդրող մէջ, ամէն ինչ կախուած ունի Խորհուրդը հաստատողին, այսինքն Քրիստոսի կամքէն, իսկ այդ կամքը պարտաւոր ենք մակարեւել Եկեղեցիէն, որ աւանդապահն է Քրիստոսի կամքին։ Ուստի երբ կը տեսնենք թէ Եկեղեցին հասարակ ձէթը կամ անուշահոտ բայց չօրհնուած ձէթը չի գործածեր Խորհուրդին իբրեւ նիւթ, ապիւց պէտք է հեռակէտք թէ Քրիստոսի հաստատութեամբ և առաքելոց քարոզութեամբ օրինադրուեցաւ որ ա-

նուշահոտ և նուիրագործուած ձէթը գործածուի իբր հեռաւոր նիւթ Խորհուրդին համար։

419. ԴՐՈՇՄԻՆ ՄՆԵՐԶԱԽՈՐ ՆԻԻԹԸ ԵՒ ՊԱՐԱՊԱՆՆԵՐԸ. — Իսկ մերձաւոր նիւթը միւռոնով օծուած իսկ է, և օծումին եղանակը պարզ է, քանի որ յաջորդաբար իննեակ օծութիւններ կան իրարու ետեւէ, նախ ճակտին, յետոյ հինգ զգայարանքներուն, այսինքն աչքին, ականջին, հոտառելիքին, բերնին և ձեռքերուն, և ապա մարմնին երեք գլխաւոր մասերուն վրայ, որոնք են սիրտը, թիկնամէջը և ոտքերը։ Արդ, յայտնի է թէ Խորհուրդին լրումը ճակատին օրհնութեան մէջ է, որովհետեւ Խորհուրդին գործողութիւնը միակ պէտք է լինի, իսկ գլուխին օծութիւնը կարգով և պատուով առաջին է։ Տաթևացիին կ'ըսէ. «Ար ի ճակատն և ի թիկնամէջն և ի սիրտն օծանէ՛ այն Դրոշմ է» (Հրց. 593)։ Սակայն աւելի ընդհանուր է այն կարծիքը, որ ճակտին օծումը բուն Խորհուրդը կը համարի։ Արեւմտեայց մէջ ալ արդէն առկէ աւելի չեն ընել։

420. ԻՆՆԵԱԿ ՕԾՈՒԹԻՒՆ. — Միւռն օծութիւններուն համար Տաթևացիին նուրէն տարբերութիւններ մէջ կը բերէ։ Ինչո՞ք զգայարանքներուն օծութեան համար կ'ըսէ. «Այն ի խորհուրդ օծման է ծածկապէս», իբր թէ ըսէր որ ան օծման Խորհուրդը կը լրացնէ, այսինքն ինչ որ Խորհուրդը կը նշանակէ իբրեւ ծածկապէս օծումը ամբողջ մարմնին, զայն կը ցուցնէ հինգ զգայարանքներուն օծումը։ Միւռն Արեւելեան Եկեղեցիներն ալ ունին հինգ զգայարանքներուն օծումը և կ'երեւի թէ Արեւմտեաններուն մօտ ալ յետ ժամանակաց խափանուեցաւ ան, երբ սկսան Դրոշմը մկրտութենէն ուշ պաշտել, արբունքի հասած տղաքներուն վրայ, զի այն ատեն դժուար կ'ըլլար նուիրեալին բոլոր զգայարանքները օծել։ Միացեալ օծութիւններուն համար Տաթևացիին կ'ըսէ. «Յայնմ խորհուրդոյ է որ յառաջ քան զմկրտութիւնն օծանին այլ ազգք քրիստոնէից»։ Ատով կ'ակնարկէ երեխայից օծումին, որ խափանուած է մեր մէջ, և որուն մասին խօսեցանք մկրտութեան առթիւ։

Եթէ պաշտօնեան միայն եպիսկոպոս
ըլլար, պէտք էր որ տեղ մը գտնուէր
այդ սովորութեան հետքը, մինչդեռ ա՛յ
Ս. Դրժին, ոչ ծիսաբաններուն և ոչ բա-
վանդակ Արեւելեան Եկեղեցիներու սովո-
րութիւններուն մէջ չկայ այդպիսի նշան
մը: Ուստի լաւագոյն է ըսել, թէ Լատին-
նաց Եկեղեցիները փամփոսակ տանցնել-վերջ
կանոնական որոշումով քահանայներուն
արգիլեցին Դրովն ու ալ, երբ ոչոսն տն-
ջատար և ուշ տալ զայն, արբունքի
հետաժ պատանինբու: Իրեն Եկեղեցիին
յատուկ և կանոնական սովորութիւն մը
կը նկատենք զայն: Արգէն իսկ Հռովմէա-
կան Եկեղեցիին սովորութիւն է իր բա-
յր կարծիքները գաւառութեան կարգ

բարձրացնել և յետոյ պահանջել միւս Եկեղեցիներէն որ համակերպին անոնց իբրև դաւանական պահանջից:

424. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԽՈՐՀԻՄԱՆ ԿԱՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԼԱՍԻՆԱՅ ԱՆԻՍԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԵՔԸ. — Վճռական փաստը, զոր Լատինները մէջ կը բերեն ի նպատակ իրենց կարծիքին, Պետրոսի և Յովհաննէսի Սամարիա երթալն է, Փիլիպպոսի մկրտածներուն Հոգւոյն շնորհը տալու համար (Գործք, Ը. 14): Պետրոս և Յովհաննէս եպիսկոպոսներ էին: Եթէ այդպէս ըլլայ, պէտք է դիտել թէ Պետրոս և Յովհաննէս եպիսկոպոսներ էին, հետեալաբար, առաքելակներուն միայն տրուած կ'ըլլար այդ իշխանութիւնը, որով ալ այլևս ոչ ոք իրաւունք կ'ունենար տալու զայն, և աւելին ևս, այդ աւելութիւնը Հոգւոյն մնայուն խորհուրդը չէր ունենալ, այլ բացառիկ շնորհ մը առաքելաց ժամանակին համար, ինչպէս նշանք լեզուաց և թարգմանութեան և զօրութեան և հրաշից եւայլն, որոնք յարակից էին առաքելներուն և անոնց միջոցաւ տրուած Հոգւոյն շնորհներուն: Բայց մենք չենք ուզեր խնդիրը այդ կէտին տանիլ և բաւական կը համարինք ըսել թէ Փիլիպպոս, որ Սամարացիները մկրտեց, սարկաւաղ էր ու պատմութիւնը միայն կը ցուցնէ, թէ սարկաւաղներուն համար օրէն չէր Խորհուրդները պաշտել: Իսկ երիցադոսին առաքելաներուն Պետրոսի և Յովհաննէսի անձամբ Սամարիա երթալը, ոչ թէ միայն Խորհուրդին մատակարարութիւնը ունէր նպատակ, այլ որովհետեւ առաջին անգամն էր որ ոչ — հրեաներ կամ կրիստոնիստներ Գերատոսի Եկեղեցիին մաս պիտի կազմէին, որման էր որ մտադրութեամբ տնօրինուէր պատշաճը:

425. ՆՈՅՆ ԱՌԻԹՈՎ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Բայց եթէ ուզենք եպիսկոպոսին առաւելութիւն մը տալ Դրոշմի Խորհուրդին մէջ, կարելի է զայն դնել միւսոսի օրհնութեան մէջ, զոր տրուած չէ հասարակ քահանաներուն: Եւ քաղաքի, հնար է ըսել թէ կատարեալ չէ քահանային պաշտօնը, երբ չի գրնար պատրաստել իր մատակարարած Խորհուրդին նիւթը:

Այս տեսութեամբ թրեւզ հնար ըլլայ կատարեալ և նախնական պաշտօնեայ ճանչնալ եպիսկոպոսը, բայց ոչ այնպէս ինչպէս կ'ուզեն Լատինները ըսել, երբ մատակարարութիւնն անգամ ոչ թէ աստճանին իրաւունքովը, այլ իրենց Պապին յանձնարարութեամբը կ'ուզեն արդարացընել քահանայից մէջ: Ասկից է որ առիթ կ'առնէ Տաթևացին, ըսելու համար թէ անոնց մէջ եպիսկոպոսները միայն իրաւունք ունին կատարելու ինչ որ քահանաները իշխանութիւնն ունին կատարելու մեր մէջ, ապա ուրեմն անոնց եպիսկոպոսները հաւասար են մեր քահանաներուն: Բայց ասիկա զրոյս հոկոսականութեան նոցա առջ, ինչպէս որ դիտել կու տայ նախ ինքը՝ վարդապետը և ոչ ըստ ուղղութեան պատճառաբանութեան:

426. ՊԱՅՄԱՆՔ ԴՐՈՇՄԻ ԿԱՏԱՐԱՐՈՒՄ. — Կանխաւ ըսուածներէն կարեւորը կը հասկցուի այս Խորհուրդը ընդունողներու մասին: Եթէ մատաղ մանուկ կամ նորածին է դրոշմելին, ինչպէս մեր և բոլոր Արեւելեայց մէջ, էական պայման է, որ դրոշմելին մկրտուած ըլլայ: Նոյն պայմանը նաեւ Արեւմտեայց մէջ, ուր պատմի պիտի ըլլայ դրոշմելին: Ձեռքով և խոստովանութիւնը, զոր Լատինները կը պահանջեն դրոշմելին չափահաս ըլլալուն համար, մեր մէջ անտեղի է, բացի այն պարագայէն, որ նուիրեալը չափահաս ըլլայ, ինչպէս որ կը պատահի երբ Բողոքականութեան մէջ մկրտուած մըն է որ Դրոշմ պիտի ընդունի մեր Եկեղեցիին մէջ: Խոստովանութիւն տեղի չ'ունենար Լատիններուն մէջ ալ, երբ դրոշմելին մատաղ մանուկ ըլլայ: Լատինաց մէջ սովորութիւն է որ եպիսկոպոսը երբ այցի էլլէ իր վիճակները, կը հաւաքէ նորահաս պատանիները և աղջնակները և անոնց կու տայ Դրոշմի Խորհուրդը, իսկ Խորհուրդի տեղաբնակները կ'ընեն տարին մէկ անգամ: Այսուհանդերձ երբ եպիսկոպոսը ներկայ է կամ մատուոր տեղ մը կը գտնուի, տեղաբնակները կ'անձառնեն Խորհուրդին մէջ գտնուող մանուկները կան: Սովորութիւն է որ զանոնք հիւանդ մանուկին քովը կը կանչեն և

սուրբ միևնույնով Դրոշմի օծումը տալ կու տան:

427. ԴՐՈՇՄԻ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄԻՆ ԱՐԳԱՍԻՔԱՆԵՐԸ. — Ինչպէս մկրտութեան, նոյնպէս Դրոշմի արգասիքը երեսկ կը համարուի: Այս նմանութիւնը բաւական է, քանի որ այնքան սերտ է երկուքին նմանութիւնը որ սա անոր լրուսն ու ամբողջացումն է կարծես, ոչ թէ սակայն առանձին առանձին առնուած ատեն թերի կ'ըլլան. ոչ, այլ օրովհետեւ երկուքն ալ կարեւոր են քրիստոնէական կատարելութեան համար, ի՞նչպէս անձնիւր անձի բնական կեանքին համար նախ ծնիլը ի լոյս և յետոյ քնական կենսական ձեռքբերում մէջ հաստատուիլը: Այդ արգասիքներէն առաջինը սրբաբար շնորհքն է, իսկ երկրորդը՝ խորհրդական շնորհը: Իսկ Դրոշմին յատուկ շնորհն է մարդը հաստատել քրիստոնէութեան շնորհին մէջ, անոր զօրութիւն տալ, համարձակ դաւանելու զայն և արիւնթիւնը՝ փառաւորելու և պաշտպանելու զայն, իւրաքանչիւրը իր կացութեան համաձայն:

Սուրբ Հայրերը և Եկեղեցւոյ վարդապետները շատ խորհրդաւոր խօսքերով կը գրեն իւզին և անոր անուշահոտութեան մասին և այս միտքով կը մեկնեն Պօղոսի խօսքը. «Հոռո անուշ եմք Բրիտանոսի առ Աստուած» (Ք. կորնթ. Բ. 15): Բազմապիսի են օծումին ալ նշանակութիւնները. անիկա նուիրագործութիւն կը չինէ քանի որ այդ մէջ, վհուկութիւն՝ թագաւորներու վրայ, ազգեցութիւն՝ մարգարէներուն մէջ, զօրութիւն՝ ըմբիշներու մօտ, հաճութիւն՝ մարդոց մէջ, զուարճութիւն՝ զգայաբաններու մէջ, կը փարատէ ցաւերը, կը զօրացնէ տկարները, կը զարդարէ կատարեալները: Ասոր համար է որ իրաւամբ օծման իւզը լուսցման իւզին մօտ դրուեցաւ, քրիստոնէութեան պայմանները լրացնելու համար:

428. ԿՈՐՆԻՈՐ ԲԱՅՑ ՈՅ ԱՆՀՐԱՒԵՇՑ. — Այսուհանգերձ, Դրոշմին խորհուրդը Մկրտութեան խորհուրդին պէս անհրաժեշտ չէ փրկութեան համար, վասնզի ոչ Աւետարանները և ոչ ալ առաքեալները այսպիսի բան մը չեն ըսած: Տարբեր է

արգասեաց համար կարեւորութիւնը, կորուստեան սպառնալիքին համար անհրաժեշտ պահանջը: Որովհետեւ բացասական է այդ ճշմարտութիւնը, հարկ չկայ փաստելու, քանի որ անհրաժեշտ հարկին համար ոչինչ կրնայ մէջբերուիլ Սուրբ Գրքէն:

429. ԿՆԻՔԸ. — Դրոշմի արգասիքներէն երրորդն է կնիքը, այսինքն հոգեկան նշանը, որով մշտնջենաւորապէս կը ճոխանայ հոգին և զոր չի կորսնցնէր որ և է պարագայի մէջ: Այս պատճառաւ, խորհուրդը ուրիշ անգամ չի կրկնուիր: Սուրբ Գրքէն ունինք առաքեալին խօսքը թէ «Որ հաստատեաց մեզ ձեռքն հանգերձ ի Քրիստոս և օծ զմեզ՝ Աստուած է, որ և կնքեացն մեզ» (Ք. կորնթ., Բ. 24), ուր կնիքը օծումին կը յարակցի իբր գործը պատճառին հետ, իսկ եկեղեցական աւանդութեան մէջ և սրբութեան մէջ Դրոշմին խորհուրդը մկրտութեան հետ կապակցուած ըլլալով, նոյն օրէնքին տակը փակուեցան այդ երկու խորհուրդները. անոնց կնիքը և անկրկնելիութիւնը նոյն կերպով է որ ճշմարտուեցան երկուքն մէջ ալ և իբր այդ, բոլոր Եկեղեցիներէն ալ իբր վարդապետութիւն ընդունուեցան: Այս համաձայնութիւնը կատարեալ փաստ մըն է խորհուրդներուն մասին եղած բոլոր խնդիրներուն մէջ:

430. ՄԻՒՌՈՒՆԻՆ ԸՄԲՈՒՆՈՒՄԸ ՄԻՐ ԲԱՐԵՓԷՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿԵՏՈՎ. — Դրոշմի արգասիքին մասին խօսուած ատեն կրնայ սա խնդիրն ալ յուզուիլ, թէ սրբալոյս միւրաքանչեւ ըստ ինքեան արգեօք ունի՞ արգասեաց զօրութիւնը՝ անկասաբար Դրոշմին մատակարարութենէն: Այս խնդիրը հարկ է յուզել մասնաւորաբար մեր Եկեղեցիին համար, ուր սուրբ միւրաքանչեւ իրեն համար կարծես առանձին պատիւ ունի և մինչև անգամ առանձին նուիրական պաշտամունք իրեն համար: Ասոր համար է, որ անոր օրհնութիւնը բուն իսկ Հայրապետէն կ'ըլլայ, բաշխումը նուիրակներու ձեռքով կը կատարուի, եկեղեցական արարողութիւններ կ'ըլլան քաղաք մը հասած ատեն, ձեռնադրութեան կամ սուրիշ պատեհութեան օրհնանք կը հանուի յատուկ թափօրով, երգերով և անդիւրութիւններով:

րով, պաշտօնէից նուիրագործումը իր միջոցաւ տեղի կ'ունենայ, պաշտամունքի տան գործածութիւնք անօթներն ու սպասները իրմով կ'օծուին, պատկերները, խաչերը, աւետարանները մինչև որ միւռնով չօծուին, չեն կրնար գործածուիլ մեր եկեղեցիներուն մէջ, ոչ ալ կրնան օրհնութեան գործիք կամ համարոյրի աւարկայ ըլլալ օծուելէ առաջ: Մինչդեռ ուրիշ եկեղեցիներու մէջ չկան այսպիսի օծումներ: Հաթինները միւռնով կը գործածեն միմիայն Դրոշմի համար, եպիսկոպոսի օծման և սկիհի ու մաղղմայի նուիրագործութեան համար: Իսկ ուրիշ տան, նոյնիսկ քահանայի և թագաւորի օծման առթիւ, երեսօտից իւրը կը կիրարկեն:

431. ՄԻԻՌՈՆԸ ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՅԵՍԿԵՏԷ ԴԻՏՈՒԱԾ. — Արդ, տեսնելով այս նուիրական պատիւը և հաւատացեալներուն ժողովրդական կարծիքը, ի դէպ է հարցնել թէ եկեղեցին միւռնի համար կ'ընդունի՞ ներքին և իր մէջ բռնուած զօրութիւն մը, թէ նշանակական է ամէն ինչ, իրմով կատարուած օրհնութեան համար: Թերեւ միւռնով եկեղեցւոյ մէջ նշանակ է Ս. Հոգւոյն շնորհաց և միջնորդ նոյն շնորհաց բաշխումին, սակայն ներքին և խորհրդական ոչ մէկ փոփոխութիւն կ'ընդունինք թէ տեղի կ'ունենայ անուշահոտ իւղին մէջ օրհնութենէն ետքը, որով ոչ մէկ ներքին աղբիւր կամ արտադրեալ պատճառ կը ճանչնանք անոր նիւթին մէջ. ընդհակառակն, ի՞նչ նպատակաւ է որ օրհնութիւնները կը արուին ընդհանրապէս, եթէ ոչ իրին վրայ նուիրական հանգամանք մը դնելու համար, զայն զատելու համար հասարակ նիւթերէն, զայն աստուածային պաշտամունքի յատկացնելու և անոր անխտիր կիրառութիւնը արգիլելու համար նմանօրինակ է նաև միւռնի գործութիւնը, ինչնուած օրհնութեան վրայ, բայց արուած յատուկ հանդիսաւորութեամբ և յատուկ նշանակութեամբ, ուրիշներէն աւելի, այնպէս որ կարծես թէ մեծագոյն օրհնութեան միջոց կը դառնայ, որով և ուրիշէ օծուած իրը և ուրիշ՝ օրհնուած իրը, սա-

կայն աստիճանով միայն մին միւսէն տարբերուած և ոչ թէ իրին մէջ կատարուած իսկական փոփոխութեան մը աստիճանով: Երբ այս իմաստով ճշգրտանուի, ոչ մէկ աւելորդապաշտութիւն և աստուածային փառքին ոչինչ հակառակ կը տեսնուի միւռնին մէջ, ինչպէս նորադանդները ուզեցին նկատել եկեղեցւոյ սրբանուէր արարողութեանց մէջ:

432. ՊԵՏԱՐԱՆԻ ԴՐՈՇՄԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ. — Դրոշմին աւելութիւնը և ընդունելութիւնը չի պարունակեր յատուկ պայմաններ, աւելի քան անոնք որ ըսուեցան այս Խորհուրդին էութիւնը և հանգամանքները բացատրած ասանիս: Ընդունելութեան կամք, ստացուած միջբրտութիւն, զղջում և խոստովանութիւն մեղաց, եթէ դրոշմելին չափազանց է արդէն և կանխաւ մկրտուած, իսկ միւր եկեղեցիին համար կանոն է որ մկրտութեան հետ պաշտուի Դրոշմին Խորհուրդը, առանց որեւէ միջարկութեան, և ոչ ալ կրկին մասերու կամ օրհրու քսման: Հնար է երբեմն, հանդիսաւոր պարագայից մէջ, որ քահանաներէն մէկը միայն մկրտէ, իսկ ուրիշ մը Դրոշմը տայ, և այս մասուանդ հորը եպիսկոպոս մը կամ վարդապետ մը հանդիսագիր գտնուի, որ մկրտութիւնը ծխատէր քահանային թողելով, դրոշմին մատակարարութիւնը ինքը կ'ընէ:

433. ԴՐՈՇՄԻՆ ԿԱՐԳԸ ԸՍՏ ՄԻՐ ԵԿԵՆՈՒԹԻՆ. — Իսկ Դրոշմին կարգը շատ համառօտ է մեր Մաշտոցին մէջ: Շարական և աղօթք ի սկզբան, և ապա իննեակ օծութիւններ, դարձեալ աղօթք և շարականներ և կ'աւարտի Խորհուրդին արարողութիւնը: Բեմ հանելը և խորանին երկրպագութիւնը ամէն օրհնութեան մէջ կայ, ինչպէս քառասնօրէք օրհնութեան մէջ ևս: Հաղորդուելը առանձին Խորհուրդ է, որուն մասին զատ պիտի խօսինք: Թափօրով և երգերով եկեղեցիին տուն տանելը և մասնակ մօրը գիրկը յանձնուած ատեն ընթերցուածները և աղօթքը, թագ վերացնելը և առաջին լուացումը, զօր միւռնի հանել կը կոչէ ժողովուրդը: մեծ մասով մկրտութեան հետ յարակցու-

թիւն ունին: Միայն օծեալ մանկան առաջին լուսացումը կարելի է աւելի դրոշմին հետ կապել: Նմանապէս քառասնօրէին օրհնութիւնը, որ այժմ շատ տեղեր խափանուած է, ո՛չ մկրտութիւնէն և ո՛չ դրոշմումէն կը հաշուուի, այլ բնական ծնունդին օրէն և պարզապէս հրէական սրբութիւններէն է փոխանցուած:

434. ՅԱՐԱԿԻՑ ՌԻԻԴ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒ-ԹԻԻՆՆԵՐԻ — Յառուկ զգեստն ալ, որ սպիտակ պէտք է ըլլայ, և գլուխին նաւթով, մկրտեալին կամ անոր տեղ կնքած փորձեքի մոմեղէնները, այս ամէնը յարակից են մկրտութեան, ինչպէս իր տեղը ըսինք թէ նորակնունքները սպիտակ զգեստներ հագած եկեղեցին կը մնային ութը օր: Բայց որովհետեւ դրոշմը մկրտութեանէն իշտ անրածան էր, կարելի է ըսել թէ սրբութեան և պատուոյ նոյն կանոնը և նոյն նշանները կը կատարուէին դրոշմի համար եւս: Նոյնը պէտք է ըսել նաեւ կնքածօր համար, որ դրոշմի համար եւս կը պահանջուի ու անոր պայմանները, պաշտամունքը և գործողութիւնը համանման են մկրտութեան հետ: Լատինները երկու խորհուրդները բաժնելով, կնքահայրն ալ կը ըստեն, իոկ մեր մէջ, քանի որ երկուքն ալ միտասին կը կատարուին, կնքահայրերը տարբերելու առիթը չընծայուեցաւ արդէն:

435. ԽԱՂԱՂՈՒԹԻԱՆ ՈՂՋՈՅՆԸ — Օծումներէն յետոյ, խորհուրդին պաշտօնեան կ'ողջունէ դրոշմաւը հոգեւոր ողջոյնով և կ'ըսէ. «Խաղաղութիւն ընդ քեզ, փրկեալդ Աստուծոյ, խաղաղութիւն ընդ քեզ, օծեալդ Աստուծոյ: Նոյն ողջոյնը ունի նաեւ Լատին ծէսը սա բառերով. «Խաղաղութիւն ընդ քեզ», միայն թէ այդ ըսած վայրկեանին եպիսկոպոսը թեկն ապտակ մը կը դնէ դրոշմաւին երեսին, ինչպէս խորհուրդին ալ կը նշանակէ: Ապտակի այս արարողութիւնը նոր է և սկսած է այն առնէն, երբ Դրոշմը անոնց մէջ անջատուեցաւ Մկրտութեանէն ԺԲ. դարուն: Ու թէև իրենք զայն խորհրդաբար մեկնելով կ'ըսեն թէ նշան է համբերութեան և ներողութեանց մէջ արիւնքեան, բայց իրապէս անիկա փո-

ԿՐԾՈՒԱԿՆԵՐ

Տ Ի Ր Ա Մ Ա Յ Ր Ը

(Ծննդեան 2000 ամեակին առիթով)

Կինը, որուն ծննդեան երկհազարամեակը զուգարկեցեալ այս տարուան — կաթողիկե եկեղեցին պատշաճ հանդիսութիւններով պանծացուց այս առիթը Ս. Երկրին մէջ — մին է աշխարհի պատմութեան ու մարդկութեան ճակատագրին վրայ ամենէն խոր ու բարբար ազդեցութիւնը գործած արարածներէն, որուն վրայ փայլեցան մարդը իր Արարչին նմանատիպ հանդիսացնող բոլոր առաքելութիւնները, նկարագրի բոլոր բարեմասնութիւնները:

Սէրը, համբերութիւնը, հաւատքը, հնազանդութիւնը, հաւատարմութիւնը, ծառայասիրութիւնը — մի մէկը թուել բարձր այս յատկանիշներէն, որոնց վաւորութիւնը կու գայ մեզի Նոր կտակարանի էջերէն, ինչպէս սերունդներու քնքով հաւատքովը մեզի փոխանցուած անսուտ աւանդութիւններէն:

Բոլոր հին ու առաքելական եկեղեցիներու կողմէ մեծապէս բարեբանուած է բացառիկ ու զերազանց այս կիսն ու մայրը, զոր ինքն իօկ, մարգարէական անխաբ յայնապատեմութեամբ մը գուշակած էր երբ այցի — օգնութեան — էր դրոշմ իր նման հրաշալի ու անսովոր պայմաններու մէջ մայրութեան պատիւին արժանացած իր զարմուհիին: «Այսուհետեւ երանեսցեն ինձ ամենայն ազգք»:

խանցուած է միջնադարեան ժամանակներու առաջնական արարողութիւններէն, զի երբ ապկանքներուն դասապահները իրենց խումբին մէջ մէկը կ'առնէին, սուրը անոր յանձնած առնէ թեթեակի կ'ապտակէին զինք ի նշան իշխանութեան, որուն կ'ենթարկուէր ան այդ վայրկեանին:

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐԳԵՅՍ. ՕՐԲԱՆԵԱՆ
(Վերջ՝ 42)